

DE SLANGENHOUDERSUITRUSTING.

Door: Jon' Coote, 195 B College Street, Long Eaton,
Notts NG 10 4 GF Engeland.

Inhoud: Inleiding - De slangenhoudersuitrusting.

INLEIDING

Dit artikel schetst die uitrustingsonderdelen, die de auteur bijzonder bruikbaar zijn gebleken bij het in gevangenschap houden van slangen. De meeste hier beschreven voorwerpen zijn bestemd voor het vangen of vasthouden van dieren, en kunnen dus bruikbaar zijn voor het vangen in de natuur. Er worden voortdurend nieuwe, bruikbare idee-ideeën ontwikkeld, die bij het verzorgen van slangen van dienst zijn. Het is van wezenlijk belang, om anderen te helpen hun vaardigheid te vergroten en daarmee hun succes bij het in gevangenschap houden en kweken.

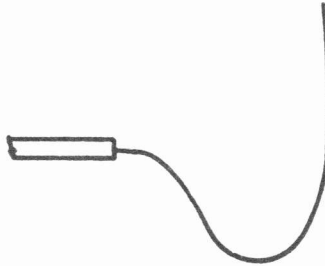
DE SLANGENHOUDERSUITRUSTING

De slangenhaak.

Deze is waarschijnlijk het bekendste en meest gebruikte onderdeel van het slangenhoudersmaterieel. Het is een steel, zo lang als nodig is voor het doel en het gemak voor de gebruiker, met aan het uiteinde een L- of T-vormige haak. Het haakuiteinde wordt gebruikt om de kop van de slang (niet de nek!) vast te drukken, voordat men hem met de hand achter de kop pakt. Een andere gebruikswijze is, de slang er eenvoudig in het midden van het lichaam mee op te scheppen en hem er - terwijl hij op de haak in balans hangt - mee naar een andere plaats te brengen. Het is aan te bevelen de slang

altijd op een zachte ondergrond vast te drukken, zoals een lap schuimrubber. Dit vermindert het risico van beschadiging van de kop en de nek, terwijl het bovendien minder kracht vraagt om het dier stil te houden.

In Amerika is er tenminste één gespecialiseerde firma die uitstekende speciaal vervaardigde slangenhaken levert. Het grondprincipe van deze haken

is zoals aangegeven in fig. 1, te weten een teruggebogen haak. Het voordeel van dit ontwerp is, dat als een slang ermee wordt opgetild, hij vanzelf in de hals van de haak glijdt, waardoor de steel minder gemakkelijk draait in de hand bij het hanteren. Als de haak hoger wordt getild dan de steel, zal de hals van de teruggebogen haak de slang verhinderen langs de steel naar de hand van de hanteerder te glijden - een belangrijk punt bij het hanteren van giftige exemplaren. Deze teruggebogen vorm is daarentegen lastig te hanteren in bakken of op plaatsen met een beperkte toegankelijkheid. Voor die situaties verdient de eenvoudige L-vormige haak de voorkeur.

De adderring.

Dit is een variant op de slangenhaak, gebruikt om trage, zwaar gebouwde soorten op te pakken, in het bijzonder adders. Deze slangen raken gemakkelijk beschadigd als ze bij de hals worden opgetild, ten gevolge van hun lichaamsgewicht. Dit stuk gereedschap heeft de vorm van een ring, bevestigd aan

een steel, waarbij de doorsnede van de ring iets groter is dan die van het lichaam van de slang die opgetild moet worden. De ring wordt over de kop van de slang geschoven en de slang kan door de ring kruipen totdat deze over het midden van het lichaam zit. Dan kan het dier opgetild worden, daar het in balans is en niet uit de ring kan vallen. De meeste slangen zullen op dit moment de ring omklemmen als ze omhoog getild worden. Opge-merkt dient te worden, dat er een relatief lange steel nodig is om de slang buiten het bereik te houden waarbinnen hij de hanteerder zou kunnen bijten. Als de slang opgetild is, is hij niet in staat langs de steel naar de hand van de hanteerder te glijden. Mocht hij echter kans zien uit de ring te kruipen, dan is er geen middel om hem snel vast te drukken, zodat er altijd een konventionele slangenhaak beschikbaar dient te zijn.

De vangstok.

Deze heeft de vorm van een steel met een trekker langs de handgreep, die beklede schaarklemmen bedient aan het andere eind. De klemmen houden vaak ook een L-vormige haak in, die het gemakkelijk maakt de slang in de kaken van de klem te scheppen. De slang wordt zachtjes maar stevig in de klem gegrepen, waarbij de kracht door de trekker gecontroleerd wordt.

Vangstokken zijn veelvuldig gebruikt bij het in het wild vangen van slangen, vooral van snelbewegende soorten zoals cobra's en mamba's. Herhaaldelijk vertonen deze pasgevangen exemplaren uitgebreide lichaamsbeschadigingen tengevolge van onoordeelkundig gebruik van vangstokken. Deze slangen eten zelden en sterven meestal spoedig. Vangstokken zijn waarschijnlijk de meest misbruikte of verkeerd gebruikte onderdelen van de slangenuitrusting. Het is altijd beter een andere techniek te zoeken, aangezien het risico van beschadiging te groot is, vooral bij ongeoefende gebruikers.

De riemstok.

De riemstok is een steel met een bekleed uiteinde, waartegen een verstelbare leren strop de nek van de slang kan klemmen. Het is een combinatie van de adderring en de vangstok. De slang wordt ertoe aangezet door de verwijde lus te kruipen aan het einde van de stok, waarna de lus wordt aangetrokken om de slang vast te houden, terwijl het lichaam van het dier in de lengte ondersteund wordt door de steel, om zelfverwonding van het dier te voorkomen.

Dit apparaat is vroeger populair geweest onder mensen die cobra's moesten hanteren, maar het gebruik ervan is grotendeels overgenomen door de vangstok. Het opnemen ervan in dit overzicht gebeurt uit het oogpunt van volledigheid, en het gebruik ervan wordt niet serieus aangeraden. Het loslaten van de slang is het gevaarlijkste moment voor de hanteerder, aangezien de lus vaak niet los genoeg komt om de slang vrij te laten ontsnappen.

De plastic buis.

Doorzichtige hardplastic buizen zijn bruikbaar om slangen in bedwang te houden, te onderzoeken en te behandelen. De slang wordt ertoe aangezet de buis in te kruipen doordat men het ene eind over zijn kop schuift, en hem zachtjes op zijn staart tikt. De doorsnede van de buis moet maar iets groter zijn dan die van de slang zelf om deze geen gelegenheid te geven zich om te draaien. De slang kan in de buis opgesloten worden door middel van luchtdoorlatende stoppen. Sleuven en gaten die tevoren in de buis gemaakt zijn, kunnen gebruikt worden om het dier te bereiken voor doeleinden als injecties geven of het verwijderen van oog huid die is blijven zitten.

Slangen kunnen er soms toe gebracht worden te eten, als voedsel vóór ze in de buis gebracht wordt of als het vóór de slang in de buis gebracht wordt, c.q. in zijn bek wordt gestopt. Dit is de veiligste me-

thode om giftige soorten te dwangvoederen.

De riemplank.

Dit is een houten plank met een halfronde dwarsdoorsnede, met een aantal banden van elastische stof, aan één zijde bevestigd. Deze banden passen aan de andere zijde op repen klitteband. Het dier wordt over de bovenkant van de plank gelegd, waarna de banden er overheen worden getrokken om het zonder onnodige wurging stevig vast te zetten. Als hij eenmaal vastgezet is, kan de slang gemakkelijk onderzocht en behandeld worden naar behoefte.

De klemdoos.

Dit is waarschijnlijk de op dit moment meest accurate techniek om slangen te meten, in het bijzonder bruikbaar voor het meten van jongen. Een aan de bovenzijde open doos wordt aan de binnenzijde met dik schuimrubber over de bodem bekleed. Om de slang te meten, legt men hem in de doos en drukt hem voorzichtig maar stevig in het schuimrubber met behulp van een vel doorzichtig plastic even lang en breed als de doos. Met een met water afwasbare viltstift trekt men een lijn op het plastic over de ruggegraat van de slang. Later kan men een niet-rekbare draad langs de getekende lijn leggen, aftekenen op de lengte en vervolgens meten. Deze meting geeft vrij nauwkeurig de lengte van de slang aan, aangezien deze niet zoals bij andere meettechnieken op enigerlei wijze wordt uitgerekt.

Slangenzakken.

De gewone manier om slangen te vervoeren, is in stoffen zakken. Zo gaat het vervoeren goed, vooropgesteld dat ze in een doos zonder scherpe kanten worden verpakt, en niet aan extreme temperaturen worden blootgesteld.

De bruikbaarste slangenzakken zijn die, welke veel dieper zijn dan breed. Een stuk lint kan aan een

kant ongeveer 20 cm van de bovenkant worden vastgemaakt, zodat de bovenkant gedraaid kan worden, omgeslagen en met het lint vastgeknoopt. Het is misschien overbodig te zeggen, maar zorg ervoor dat de kop en de nek van de slang niet bovenin de zak zijn als u draait en vastbindt.

Slangenzakken van rotvrij, luchtdoorlatend, ladder-vrij nylon, met een sterke polyesterdraad genaaid, aan de onderzijde een eind boven de bodem dichtgemaakt, zijn ideaal voor giftige soorten. De doorzichtigheid van het nylon maakt het mogelijk precies te zien waar de kop van de slang zich bevindt, terwijl de afgemaakte onderkant het veiliger legen van de zak bij gevaarlijke exemplaren mogelijk maakt.

Polytheenzakken (van doorzichtig plastic).

Plastic zakken zijn bruikbaar om kleinere exemplaren in vast te houden. De slang wordt in de zak gedaan en gedwongen om de kleinste opgerolde houding aan te nemen doordat de zak wordt dichtgedraaid. Op deze manier wordt de slang bijna volledig onbeweeglijk gehouden. Deze techniek is in het bijzonder nuttig voor het toedienen van onderhuidse of van intramusculaire injecties.

Schuil/verhuiskistjes.

Gevangen slangen zijn minder gespannen als ze de mogelijkheid krijgen zich naar believen te verbergen. Dit is helaas niet altijd mogelijk bij exemplaren die tentoongesteld worden, maar het principe kan nuttig worden gebruikt om tentoongestelde slangen te vangen in verband met verhuizing naar een andere bak. Maar weinig dierentuinen bouwen permanente verhuiskisten achter de slangenbakken. Waar dat wel het geval is, is het zeer succesvol gebleken, in het bijzonder voor het veilig onderbrengen van giftige soorten. Als er losse kistjes worden gebruikt, vergemakkelijkt een spits toelopende vorm het eruit halen van de slang als deze

niet wil, en is het netjes opbergen van niet gebruikte kistjes ook gemakkelijker. Een valdeur is handig om de dieren in de kistjes te vangen. Voor cobra's en mamba's lijken lange, smalle kisten het aantrekkelijkst te zijn.

Schuilkisten moeten geplaatst worden in samenhang met het type en de gewoonten van de slangen die erin moeten, bijvoorbeeld hoog in de bak bij boombewonende soorten, en op de bodem voor bodembewonende soorten.

De inwendige afmetingen van de kist dienen af te hangen van het formaat van de dieren. De meeste slangen zijn thigmotactisch, dat wil zeggen dat ze zich het veiligst voelen als ze zich kunnen verschuilen in een heel enge ruimte, zodat hun lichaam in contact is met het gehele omringende oppervlak. Om de slangen ertoe aan te zetten de schuilkist te verlaten, kan deze overeind gezet worden met de opening op bodemhoogte. De slang vindt deze houding meestal ongemakkelijk en zal tevoorschijn komen.

Het verdient vaak de voorkeur een slang in een verplaatsbare schuilkist te laten als hij verhuisd moet worden, liever dan dat een andere vangmethode wordt gebruikt. Dit geldt vooral voor zeer grote pythons en boa's, die voor lange tijd van het eten kunnen geraken, doordat ze door mensen gehanteerd zijn.

Plakband.

In de meeste gevallen is plakband van bruin papier beter dan doorzichtig plastic plakband. Kleine stukjes kunnen worden gebruikt om bijterige slangen tijdelijk te muilkorven, zodat ze vrij behandeld kunnen worden.

Onder verdoving gebrachte slangen kunnen het beste op de operatietafel vastgeplakt worden om alle 'slangachtige' bewegingen onder controle te houden die zelfs bij zwaarverdoofde slangen kunnen optreden. Vaak blijven er na een vervelling oogkapjes

zitten. Deze kunnen gemakkelijk verwijderd worden door een klein stukje plakband tegen het oog te drukken, waarna het kapje gewoonlijk in het geheel kan worden weggetrokken. Als het plakband eenmaal op het oog vastzit, kan men het het beste voorzichtig in de richting van de staart wegtrekken. Als één kant van het kapje is vrijgekomen, kan het met een pincet voorzichtig worden verwijderd. Oogkapjes die lang zijn blijven zitten, zijn moeilijk te verwijderen, met een groot risico voor blijvende beschadiging van het oog. In deze gevallen moet het eerst zacht gemaakt worden door het in water te weken of in te smeren met een vochtinbrengende crème.

Tangen.

Lange chirurgische schaartangen zijn buitengewoon bruikbaar voor het aanbieden van prooi aan individuele exemplaren. Als men een tang gebruikt, wordt de slang niet zo afgeleid door de hand van de verzorger, en zal hij zich beter op de prooi richten. Schuwe exemplaren in een groep kan men zo individueel voedsel aanbieden. De tang mag men nooit gebruiken om er een slang mee op te pakken, omdat hij waarschijnlijk zeer ernstige weefselbeschadigingen zal veroorzaken. Tangen van ongeveer 25 cm lang lijken het bruikbaarst. Aquariumtangen en plantstokjes kunnen dezelfde toepassing krijgen.

Opscheplepels.

Lepels met een lange steel maken het opscheppen van uitwerpselen en urine mogelijk met zo weinig mogelijk storen van de terrariumbewoners. Als men de lepel in een rechte hoek op de steel buigt, kan het gebruik in een terrarium met bovenopening vergemakkelijkt worden.

Schilden.

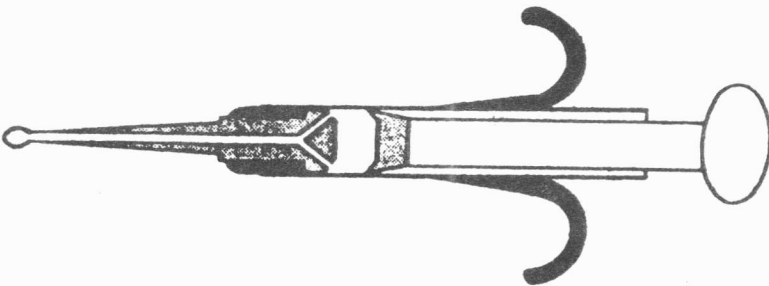
Kleine schilden van triplex, bekleed met kurk of op maat gesneden plastic van een deksel, kunnen

bruikbaar zijn om de uitval van een boze slang af te weren. Zij zijn het bruikbaarst als men de kooien van grote boïden schoonmaakt, waarvan het temperament onvoorspelbaar is. Men moet nooit op schilden vertrouwen om de aanval van een giftige slang af te weren, aangezien het risico hiervan te groot is.

De nestmuizenpomp.

Dit instrument werd ontworpen, ontwikkeld en voor het eerst vervaardigd door Ralph J. Sheperd (Seattle, Washington, USA). Deze techniek wordt nu op ruime schaal gebruikt door met succes kwekende herpetologen in de Verenigde Staten en Engeland. Ik had het geluk een exemplaar van de muisjespomp te krijgen van Warren Jones toen ik Seattle bezocht in augustus 1980. Sindsdien zijn er door verschillende geïnteresseerden door het hele land kopieën van gemaakt, en is hij alom geaccepteerd als de beste voedingsmethode die op dit moment beschikbaar is zowel voor voedselweigerende jongen als volwassen dieren.

De pomp heeft de vorm van een roestvrijstalen spuit met een speciaal mondstuk (zie fig. 2). Het nestmuisje wordt met behulp van de zuiger door de zijkanalen aan het eind van het spuitmondstuk door het hoofdkanaal geperst. Dit proces wordt zo vaak herhaald tot elk botje zo klein is, dat het geen risico meer oplevert voor beschadiging van de keel

van de slang, dus tot de muis geheel vermaald is. De techniek is verder, het mondstuk bij de slang in te brengen, waarbij het lepelvormige uiteinde gebruikt wordt om de bek te openen. De volle pomp wordt dan zachtjes geleegd in de keel van de slang. Dan haalt men de pomp weg en masseert het voedsel naar de maag. In handen van een geoefend gebruiker, gaat dit alles heel snel, zodat de stress bij het dier tot een minimum beperkt wordt.

Jongen die op deze wijze worden gevoed, groeien ongeveer even snel als vrijwillig etende broertjes en zusjes. Dit vermindert het vaak grote verschil in formaat tussen jongen van één legsel, en zorgt ervoor dat ze allemaal binnen ruwweg dezelfde tijd volwassen zijn. Andere slangen die ander voedsel vereisen, kunnen ook zo gevoed worden, als het voedsel zacht genoeg is om door de pomp te kunnen. Bovendien kunnen volwassen slangen zo gevoed worden als het mondstuk wordt verlengd met een plastic slangetje, tot vlakbij of in de maag.

Een waarschuwend woord is echter op zijn plaats wat het gebruik van de pomp betreft. Het is mogelijk de slokdarm van de slang ermee stuk te maken. De oorzaak hiervan is één van beide volgende: ofwel een te grote druk, gevolgd door een plotse linge uitbarsting, ofwel een te grote hoeveelheid ingebracht voedsel. Het drukprobleem is te wijten aan een onvoldoende aantal keren doorpersen van de nestmuis, of wat dan ook, door de pomp om het goed vloeibaar te maken, of aan een te grote op de pomp uitgeoefende druk. Een luchtdichte afdichting van de zuiger is niet nodig en onwenselijk en leidt tot ongelijke werkdruk.

Vanwege de doelmatigheid van de pomp is de verleiding groot te overvoeren. Overweeg daarom zorgvuldig wat de minimale hoeveelheid is die verlangd wordt. Men kan beter wat vaker voeren dan dat men weinige keren grote hoeveelheden voert.

NASCHRIFT VAN DE REDAKTIE

Het is goed te weten welke hulpmiddelen er zijn om slangen te vangen, te vervoeren en te behandelen. Echter, veel van de hierboven genoemde attributen kunnen in de handen van ondeskundigen de slangen ernstig beschadigen. Het betreft dan vooral gereedschap wat in de slang moet worden ingebracht. Wat betreft het vang-gereedschap kunnen we nog stellen dat ook dit materiaal overbodig begint te raken, gezien het toenemend aantal succesvolle nakweken. Voor het hanteren van de dieren in terraria kan deze lijst natuurlijk best nuttig zijn.